

ایدئولوژی اصلاحات

اصلاحات به روایت حلقه‌ی کیان

(تحلیل ایدئولوژی سیاسی ماهنامه‌ی کیان)

سرشناسه :

عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

فروست:

شابک:

وضعیت فهرستویسی:

یادداشت:

شماره کتابشناسی ملی:

اسماعیلی، حمیدرضا، ۱۳۵۸-

ایدئولوژی اصلاحات، اصلاحات به روایت حلقه کیان:

تحلیل ایدئولوژی سیاسی ماهنامه کیان

تهران: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد

انقلاب اسلامی، ۱۳۹۴.

۲۸۸ ص:

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب

اسلامی؛ ۹۶۰، اندیشه سیاسی؛ ۵۶.

۹۷۸-۹۶۴-۴۱۹-۷۵۳-۶

فیای مختصر.

فهرستویسی کامل این اثر در نشانی <http://opac.nlai.ir>

قابل دسترسی است.

۳۷۹۶۴۹۷

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات

عنوان: ایدئولوژی اصلاحات (اصلاحات به روایت حلقه‌ی کیان)

(تحلیل ایدئولوژی سیاسی ماهنامه‌ی کیان)

تألیف: حمیدرضا اسماعیلی

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ قیمت: ۹۰۰۰ تومان

حروف‌چینی و لیتوگرافی: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۹-۷۵۳-۶

ISBN 978-964-419-753-6

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، ترسیده به میدان قدس، رویه‌روی پمپ بنزین اسدی، پلاک ۱۹۵۴،

مرکز اسناد انقلاب اسلامی. صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶ تلفن: ۲۲۲۱۱۱۹۴ تلفکس: ۲۲۲۱۱۱۷۴

www.irdc.ir

فهرست مطالب

۱۱		مقدمه
۱۳		پیشگفتار
۴۹		دیاچه
۵۹		فصل اول: نقد گفتمان دینی حاکم
۶۱		درآمد
۶۱		نظریه بنیادی «قبض و بسط تئوریک شریعت»
۶۸		تقابل با اسلام فقهاتی
۷۱		تفکیک میان التقاط و اصلاح‌گری دینی
۷۳		نقد فرهنگ طریقت‌گرایی؛ نقدی بر فرهنگ سیاسی ایران
۷۷		باور به تعارض «عقل و ایمان»
		تحول‌گرایی در کلام بر مبنای دو اصل سکولاریسم و
۸۰		نسبیت‌گرایی
۸۲		انکار «اسلام ناب»
۸۳		نقد اندیشه‌ی دینی و نسبیت‌گرایی اخلاقی به مثابه یک روش
۸۷		تقدم «رفرم دینی» بر «رفرم سیاسی»

- صراط‌های مستقیم؛ تأکیدی بر پلورالیسم دینی ۹۲
- بسط تجربه‌ی نبوی و غرضی‌سازی ذات دین ۹۶
- بازتولید نگرش «بسط تجربه‌ی نبوی» در دهه‌ی ۱۳۸۰ ۱۰۰
- تفسیر حداقلی از دین ۱۰۵

فصل دوم: دوگانگی روحانیت و روشنفکر در ایدئولوژی کیان ۱۰۹

- درآمد ۱۱۱
- کلیسا دالّی بر مفهوم روحانیت در تفسیر تاریخ غرب ۱۱۱
- تأویل علما و تفکیک‌سازی ایدئولوژیک میان روحانیت ۱۱۳
- نقد معیشت روحانیت ۱۱۶
- چرخش به سنت روشنفکری مهدی بازرگان ۱۲۰
- هویت‌سازی در ایجاد «روشنفکری جدید» ۱۲۴
- تأسیس در یأس و بحران ایدئولوژیک ۱۳۰
- روشنفکر و جامعه‌ی مدنی ۱۳۳
- نشانه‌شناسی از مفهوم «جامعه‌ی مدنی» ۱۳۶

فصل سوم: غرب در ایدئولوژی کیان ۱۴۱

- درآمد ۱۴۳
- انعکاس فلسفه‌ی کارل پوپر در ایدئولوژی کیان ۱۴۳
- تمایلات نوما رکیستی در آمیزش با اندیشه‌های لیبرالیستی ۱۴۶
- تعریف مشترک از مفاهیم اساسی سیاسی ۱۴۷
- تقابل با اندیشه‌های منتقد غرب ۱۴۸
- غرب‌مداری و هم‌سوئی با قدرت غرب ۱۵۲

تعامل دوسویه..... ۱۵۷

آزادی و فرهنگ آزادی در ایدئولوژی کیان..... ۱۶۰

انکار تهاجم فرهنگی..... ۱۶۷

فصل چهارم: سکولاریسم و حکومت دینی..... ۱۷۳

درآمد..... ۱۷۵

«ستیز با ایدئولوژی دینی»؛ بنیاد ایدئولوژی کیان..... ۱۷۶

نسبت‌سازی میان ایدئولوژی و توتالیتریزم..... ۱۸۷

محدودسازی «عقل» و «آزادی» در حکومت دینی..... ۱۹۲

تفسیر اسلام با اصالت‌بخشی به دموکراسی..... ۱۹۴

نفی مردم‌سالاری دینی و تعریف سکولاریستی از دموکراسی..... ۱۹۸

آریستوکراسی نخبگان فکری..... ۲۰۷

دولت و جامعه‌ی سکولار؛ آینده‌ی محتمل ایران..... ۲۰۹

تقدس‌زدایی از حکومت دینی و مبارزه با منشأ الهی قدرت..... ۲۱۱

فصل پنجم: کیان در دوران اصلاحات..... ۲۱۷

درآمد..... ۲۱۹

«آزادی بیان» مطالبه‌ی کیان در آستانه‌ی انتخابات ۱۳۷۶..... ۲۲۰

تفسیر ایدئولوژیک از «دوم خرداد»..... ۲۲۳

ظهور رادیکالیسم پس از دوم خرداد..... ۲۳۱

ولایت فقیه؛ پرسمان پیوسته‌ی کیان..... ۲۳۷

تفسیر ایدئولوژیک از خشونت‌ورزی در ایران..... ۲۴۱

مرزبندی‌های ایدئولوژیک در کیان..... ۲۴۷

۲۵۰ تشویر و کردن نافرمانی مدنی

۲۵۵ سخن پایانی

۲۷۳ نمایه

www.ketab.ir

مقدمه

با پیروزی انقلاب اسلامی و استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران به تدریج گفتمان لیبرال لائیک و جریان روشنفکری دینی به حاشیه رانده شد و منزوی گردید. اما این جریان‌ها که خود را متصدی تحقق جامعه لیبرال می‌دانستند در پوشش بحث‌های نظری به فعالیت پرداختند. با آغاز جنگ تحمیلی و شرایط ویژه‌ی کشور آنها نتوانستند مطالبات و خواسته‌های خود را پیگیری کنند، اما دوران سازندگی سرآغاز برهه‌ای شد که چپ‌گرایان انقلابی و لیبرال‌های دینی و غیردینی به یک ائتلاف وارد شوند؛ به‌طوری‌که چپ‌های انقلابی تحت تأثیر لیبرال‌ها به یک دگردیسی رسیدند. این جریان‌ها که در محافلی همانند «کیان» و مرکز مطالعات استراتژیک ریاست‌جمهوری جمع شده بودند راه استقرار دموکراسی را در ایران توسعه‌ی سیاسی و اجتماعی و جدایی دین از اجتماع با اجتهاد پویا در اصول و فروع دین می‌دانستند.

مجموعه‌ی پیش‌رو با تعریف جامع از ایدئولوژی و ویژگی‌ها و ابعاد آن وارد بحث شده و پس از بررسی چگونگی شکل‌گیری حلقه‌ی کیان به واکاوی افکار و اندیشه‌های عبدالکریم سروش و سعید حجاریان از نظریه‌پردازان محفل کیان می‌پردازد. نویسنده با مطالعه‌ی تمامی آثار و بررسی زوایا و ابعاد مختلف اندیشه‌ی این جریان، به نقد و ارزیابی آنها پرداخته است.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی در راستای تدوین تاریخ انقلاب اسلامی و

دوران جمهوری اسلامی به انتشار این اثر اقدام کرده است. امید که مورد توجه علاقه‌مندان مطالعات انقلاب اسلامی قرار گیرد و روشن‌کننده‌ی ابعاد مختلف ایدئولوژی جریان اصلاحات باشد.

در پایان ضمن تقدیر از نویسنده‌ی اثر، از تلاش‌های همکاران محترم در مؤسسه‌ی فرهنگی هنری و انتشارات قدردانی می‌شود.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی

www.ketab.ir